

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 26 stycznia 2023 r.

Pozycja 24

POSTANOWIENIE z dnia 20 października 2021 r. Sygn. akt Ts 118/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Zbigniew Jędrzejewski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej D.P. w sprawie zgodności:

art. 394¹ oraz art. 394² § 1 i 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.), „w brzmieniu obowiązującym od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469, ze zm.) – w zakresie, w jakim uniemożliwiają zaskarżenie postanowienia w przedmiocie odmowy zwolnienia strony od kosztów sądowych wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji do innego składu sądu drugiej instancji, względnie zażalenia do Sądu Najwyższego”, z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

- 1) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej;**
- 2) pozostawić bez rozpoznania wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w P. z 2 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]).**

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 27 kwietnia 2021 r. (data nadania) D.P. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

1. Skarżący 28 stycznia 2020 r. złożył apelację od wyroku Sądu Rejonowego w P. I Wydział Cywilny z 2 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]) wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów postępowania sądowego w drugiej instancji – opłaty od apelacji.

Sąd Okręgowy w Ł. III Wydział Cywilny Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy) postanowieniem z 6 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalił wniosek skarżącego. Pismem z 4 marca 2020 r. skarżący wniósł o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia powyższego postanowienia. Wniosek skarżącego został odrzucony przez Sąd Okręgowy postanowieniem z 25 marca

2020 r. (sygn. akt jw.), gdyż postanowienie z 6 lutego 2020 r., jako niezaskarżalne, nie podlega uzasadnieniu.

15 lipca 2020 r. pełnomocnikowi skarżącego doręczono odpis postanowienia Sądu Okręgowego z 6 lutego 2020 r. wraz z uzasadnieniem. Sąd wyjaśnił, że „[p]ostanowienie oddalające wniosek strony o zwolnienie z obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego, wydane przez sąd drugiej instancji, jest niezaskarżalne, gdyż ustawodawca nie przewidział możliwości jego zaskarżenia ani w (...) art. 394² ani też w art. 394¹ [ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.; dalej: k.p.c.)]”. W związku z tym postanowienie z 6 lutego 2020 r. nie podlega również uzasadnieniu, nawet po złożeniu wniosku przez stronę. Z tego powodu Sąd Okręgowy, na podstawie art. 328 § 4 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., odrzucił wniosek skarżącego o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z 6 lutego 2020 r.

Skarżący złożył zażalenie na powyższe orzeczenie, które Sąd Okręgowy postanowieniem z 17 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]) odrzucił, uznając je za niedopuszczalne.

2. Sąd Okręgowy postanowieniem z 3 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]), na podstawie art. 373 § 1 k.p.c., odrzucił apelację skarżącego od wyroku Sądu Rejonowego w P. z 2 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]) jako dotkniętą brakami w związku z jej nieopłaceniem.

Postanowieniem z 19 stycznia 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy oddalił zażalenie skarżącego na wymienione powyżej postanowienie.

3. W skardze konstytucyjnej skarżący poinformował, że „[p]roblem konstytucyjny objęty badaną skargą konstytucyjną powstał w związku z postępowaniem cywilnym zakończonym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Ł., III Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 19 stycznia 2021 r., którym to Sąd oddalił zażalenie pozwanego na postanowienie Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 3 lipca 2020 r., sygn. akt [...] w przedmiocie odrzucenia apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 2 grudnia 2019 r., sygn. [...]” (s. 4-5 uzasadnienia skargi konstytucyjnej). Wskazał również, że „[o]statecznym rozstrzygnięciem w niniejszej sprawie w myśl art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym jest postanowienie Sądu Okręgowego w Ł. III Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 19 stycznia 2021 r., sygn. akt [...]. Wydanie tego postanowienia całkowicie zamknęło drogę odwoławczą oraz skutkowało [o] prawomocnym i ostatecznym zakończeniem postępowania toczącego się przez Sąd Okręgowy w Ł. III Wydział Cywilny Odwoławczy pod sygn. akt [...]” (s. 24 uzasadnienia skargi konstytucyjnej).

Przedmiotem zaskarżenia skarżący uczynił art. 394¹ oraz art. 394² § 1 i 1¹ k.p.c., przepisy zastosowane w postępowaniu, którego przedmiotem był wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych. Wskazał, że z zakwestionowanych w skardze konstytucyjnej przepisów „wynika jedna norma prawna – zażalenie nie przysługuje na postanowienie sądu II instancji w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych” (s. 10 uzasadnienia skargi konstytucyjnej). Uzasadniając zarzut niezgodności zakwestionowanych przepisów ze wskazanymi prawami konstytucyjnymi skarżący podał m.in., że „[k]onstytucyjny nakaz postępowania co najmniej dwuinstancyjnego oznacza, że sprawa ma być rozpoznawana w postępowaniu, które zapewnia co najmniej jedną instancję odwoławczą dokonującą oceny prawidłowości rozstrzygnięcia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Przepisy w obowiązującym brzmieniu uniemożliwiające zaskarżenie orzeczenia sądu drugiej instancji, rozpoznającego wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych po raz pierwszy powodują naruszenie powyżej wskazanej zasady. Dochodzi do naruszenia zasady równości oraz zakazu dyskryminacji w dostępie do sądu drugoinstancyjnego” (s. 15 uzasadnienia skargi konstytucyjnej). Pełna realizacja konstytucyjnego prawa do sądu „została w ocenie Skarżącego naruszona poprzez

uniemożliwienie poddania kontroli rozstrzygnięcia wydanego przez sąd II instancji w zakresie zwolnienia strony od kosztów sądowych” (s. 17 uzasadnienia skargi konstytucyjnej).

Poinformował, że od żadnego z wydanych przez Sąd Okręgowych postanowień, w tym od postanowienia z 19 stycznia 2021 r. (sygn. akt [...]), jak również postanowień wydanych w toku postępowania wpadkowego, nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Skarżący złożył w skardze konstytucyjnej wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w P. z 2 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz gdy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zasady obowiązujące przy składaniu skargi konstytucyjnej zostały rozwinięte i sprecyzowane w ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, w tym w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Przepis ten nakłada na skarżącego obowiązek określenia kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej skarżący podał, że orzeczeniem ostatecznym w sprawie jest postanowienie Sądu Okręgowego w Ł. III Wydział Cywilny Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy) z 19 stycznia 2021 r. (sygn. akt [...]). Wymienionym postanowieniem oddalono zażalenie skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego z 3 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]), którym – na podstawie art. 373 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.; dalej: k.p.c.) – odrzucono nieopłaconą apelację skarżącego od wyroku Sądu Rejonowego w P. z 2 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]). Postanowienie z 19 stycznia 2021 r. uprawomocniło orzeczenie odrzucające apelację. Nadało ostateczny charakter merytorycznemu rozstrzygnięciu o prawach lub wolnościach skarżącego.

Odnosząc powyższy stan faktyczny do powołanych regulacji prawnych – art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK – Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że to art. 373 § 1 k.p.c., zastosowany w sprawie po przeprowadzeniu wstępnej kontroli wniesionego środka zaskarżenia na etapie postępowania apelacyjnego, stanowił *de facto* przepis, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o prawach skarżącego określonych w Konstytucji. W rozpoznawanej skardze konstytucyjnej przedmiotem zaskarżenia uczyniono natomiast art. 394¹ oraz art. 394² § 1 i 1¹ k.p.c. Przepisy te zostały zastosowane na etapie postępowania zainicjowanego wnioskiem skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych w drugiej instancji – opłaty od apelacji. Wymienione postępowanie wpadkowe zostało zakończone orzeczeniem ostatecznym w postaci postanowienia Sądu Okręgowego z 17 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]), którym odrzucono, jako niedopuszczalne, zażalenie skarżącego na postanowienie tego Sądu z 6 lutego 2020 r., oddalające wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych.

Zakwestionowane w skardze konstytucyjnej przepisy nie stanowiły zatem podstawy prawnej wskazanego przez skarżącego ostatecznego orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że rozpoznawana skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów formalnych określonych w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Jednocześnie Trybunał postanowił poczynić zastrzeżenie, że gdyby nawet przyjąć – wbrew wskazaniu skarżącego – że ostatecznym rozstrzygnięciem w niniejszej sprawie jest postanowienie Sądu Okręgowego z 17 sierpnia 2020 r., należałoby wtedy stwierdzić, że skarga konstytucyjna została wniesiona po upływie 3 miesięcznego terminu, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK. Trybunał *ex officio* ustalił, że postanowienie to zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącego 21 sierpnia 2020 r., zaś skarga konstytucyjna została wniesiona 27 kwietnia 2021 r.

3. Trybunał Konstytucyjny uznał, że z uwagi na niedopełnienie warunku formalnego skargi konstytucyjnej, który przesądza o braku możliwości nadania jej dalszego biegu, bezprzedmiotowe stało się orzekanie co do zasadności wydania postanowienia, o którym mowa w art. 79 ust. 1 u.o.t.p.TK. W związku z tym wniosek skarżącego o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w P. I Wydział Cywilny z 2 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]) pozostawiono bez rozpoznania.

Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.